

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statistikcentralen och statistiklagen

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statistikcentralen och statistiklagen (RP 72/2022 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Ilkka Harju, finansministeriet
- statistikchef Harri Kuussaari, Finlands Bank
- överdirektör Ville Vertanen, Statistikcentralen
- projektchef Oskari Nokso-Koivisto, Helsinki Graduate School of Economics.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- forskarprofessor Tomi Kyyrä, Statens ekonomiska forskningscentral.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och mål

I propositionen föreslås det att Statistikcentralens uppgifter kompletteras med en forskar- och materialtjänst. Det föreslås också att Statistikcentralen ges rätt att för forskningsändamål ta emot, behandla, sammanställa, lagra, tillhandahålla och tillgängliggöra även sådana material som centralen inte använder för egen statistikproduktion. Förslaget ger således förutsättningar för att utveckla Statistikcentralens verksamhet och förbättrar tillgången till forskningsmaterial.

Ekonomiutskottet betonar att tillgången till material och möjligheten att kombinera olika material är nyckelvillkor för mångsidiga analyser och utredningar som stöder ett kunskapsbaserat beslutsfattande. Omvärlden har förändrats snabbt under den senaste tiden och är mycket oförutsägbart, vilket har bidragit till att vikten av tillgång till information och informationens betydelse har

Utlåtande EkuU 49/2022 rd

framhävts ytterligare. Utskottet anser således att målsättningarna för den föreslagna regleringen är viktiga och aktuella.

Bedömning av de viktigaste förslagen

Ekonomiutskottet ställer sig positivt till att den rättsliga ställningen för Statistikcentralens forskar- och materialtjänst stärks. Förslaget innebär att rätten till information som beviljats Lägesrummet (Situationsrummet i RP 72/2022 rd) som inrättades av Helsinki GSE på grund av coronapandemin, skulle utvidgas att omfatta forskarsamfundet i större utsträckning än i nuläget. Det här kan beräknas förbättra Statistikcentralens serviceutbud, en jämlik behandling av forskarsamfundet och vetenskapens frihet. Samtidigt förbättrar förslaget riksdagens tillgång till information som berör beredningen av ekonomipolitik och samhällspolitik.

Enligt propositionen ska uppgifter som *Statistikcentralen samlat in för statistiska ändamål*, såsom administrativt registermaterial, utan oskäligt dröjsmål lämnas ut till forskare redan innan statistik som baserar sig på uppgifterna har offentliggjorts. Det här kan anses vara en betydande förbättring i förhållande till nuläget.

Sakkunniga har ändå fäst uppmärksamhet vid att uppgifter som *andra myndigheter lämnar ut till forskar- och materialtjänsten* i fortsättningen med stöd av de föreslagna bestämmelserna i regel blir tillgängliga för forskare först efter att materialet eller en del av det har offentliggjorts. Sakkunniga har påpekat att det skulle vara tydligare om materialet kunde tillgängliggöras för forskningsändamål genast efter att Statistikcentralen har fått tillgång till materialet. Ekonomiutskottet påpekar att bestämmelsen i fråga med tillhörande motivering är svårbegriplig. Utskottet anser att utgångspunkten för regleringen bör vara att också sådana uppgifter som tagits emot av andra myndigheter utan dröjsmål tillgängliggörs för forskningsändamål. Ekonomiutskottet föreslår att förvaltningsutskottet överväger om det finns skäl att precisera bestämmelsen till denna del exempelvis så att uppgifterna också i dessa situationer utan dröjsmål tillgängliggörs för forskningsändamål, men att materialet som lämnas ut inte utan den utlämnande myndighetens samtycke får publiceras förrän myndigheten i fråga själv har offentliggjort uppgifter ur materialet.

Lägesrummet och Datarummet

Den nu föreslagna regleringen har beröringspunkter med de uttalanden som riksdagen framförde på förslag av ekonomiutskottet våren 2022, särskilt när det gäller rollen för det så kallade Lägesrummet/Datarummet. Ekonomiutskottet har tagit ställning i frågan särskilt vad beträffar ett temporärt kostnadsstöd. Riksdagen har konstaterat följande i sina uttalanden

RP 9/2022 rd – RSv 12/2022 rd:

”Riksdagen förutsätter att statsrådet snabbt vidtar de åtgärder som krävs för att säkerställa att verksamheten i Lägesrummet/Datarummet omedelbart kan fortsätta.”

RP 39/2022 rd - RSv 56/2022 rd:

Utlåtande EkUU 49/2022 rd

”Riksdagen förutsätter att statsrådet snabbt vidtar de åtgärder som krävs för att säkerställa att Lägesrummet/Datarummet kan fortsätta sin verksamhet ännu under riksdagens vårsession 2022.”

Enligt uppgift till utskottet har Datarummet planerats vid finansministeriet parallellt med beredningen av den nu aktuella propositionen, och riksdagens ovannämnda uttalanden har beaktats i detta sammanhang. Statens ekonomiska forskningscentral har utsetts till ansvarig organisation för Datarummet på grund av sin omfattande och sektorsövergripande kompetens i fråga om forsknings- och registermaterial. Den reform av lagen om Statens ekonomiska forskningscentral som anknyter till detta har ändå skjutits upp till år 2023. Det innebär att Datarummet inleder sin verksamhet med hjälp av datatillstånd men utan ny speciallagstiftning. Samtidigt får man erfarenhet av hur datatillstånden fungerar.

Sammanfattande synpunkter

Ekonomiutskottet anser utifrån inkommen utredning att de föreslagna ändringarna förbättrar tillgången till forskningsmaterial och kan understödjas. Samtidigt betonar utskottet en snabb beredning av specialbestämmelser som främjar kunskapsbaserat beslutsfattande och i synnerhet datarummet. Utskottet ser det som viktigt att stärka Statistikcentralens roll i produktionen av högklassig information.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 49/2022 rd

Helsingfors 8.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Katri Kulmuni cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Matias Mäkyne sd
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Sakari Puisto saf
medlem Minna Reijonen saf
medlem Janne Sankelo saml
medlem Hussein al-Tae sd
medlem Tuula Väättäin sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Kai Mykkänen saml
ersättare Juha Mäenpää saf.

Sekreterare var

utskottsrad Lauri Tenhunen.